

MOBIL TA'LIM TEXNOLOGIYALARINING PEDAGOGIK AHAMIYATI

*Sharipova Gulmira Shavkatovna**Osiyo Xalqaro Universiteti**2-bosqich magistranti*

Annotatsiya: Mazkur maqolada mobil ta'lim texnologiyalarining zamonaviy ta'lim tizimidagi o'rni, pedagogik imkoniyatlari va ta'lim sifatini oshirishdagi ahamiyati keng yoritilgan. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida mobil qurilmalar orqali ta'lim olish imkoniyatlari kengayib borayotgani hamda mobil ta'limning innovatsion pedagogik yondashuv sifatidagi o'rni tahlil qilingan. Maqolada smartfon, planshet va boshqa mobil qurilmalar yordamida tashkil etiladigan o'quv jarayonining afzalliklari, jumladan, ta'limning interaktivligi, moslashuvchanligi, uzluksizligi va qulayligi haqida batafsil ma'lumot berilgan.

Shuningdek, mobil ta'lim texnologiyalarining o'quvchilarda mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini shakllantirish, ijodiy va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish, raqamli kompetensiyalarni oshirishdagi pedagogik ahamiyati asoslab berilgan. Mobil ilovalar, elektron platformalar va multimedia vositalaridan foydalanish orqali o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishi va motivatsiyasini oshirish imkoniyatlari ko'rsatib o'tilgan. Bundan tashqari, masofaviy ta'lim jarayonida mobil texnologiyalarning samaradorligi, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi interaktiv aloqani ta'minlashdagi roli ham yoritilgan.

Kalit so'zlar: mobil ta'lim, mobil texnologiyalar, pedagogik texnologiyalar, raqamli ta'lim, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, interaktiv ta'lim, masofaviy ta'lim, elektron ta'lim, multimedia vositalari, innovatsion ta'lim, mustaqil ta'lim, ta'lim samaradorligi, zamonaviy ta'lim.

Аннотация

В данной статье подробно освещены роль мобильных образовательных технологий в современной системе образования, их педагогические возможности и значение в повышении качества обучения. Проанализирована возрастающая возможность получения образования с помощью мобильных устройств в условиях стремительного развития информационно-коммуникационных технологий, а также рассмотрена роль мобильного обучения как инновационного педагогического подхода. В статье подробно раскрыты преимущества организации учебного процесса с использованием смартфонов, планшетов и других мобильных устройств, в частности интерактивность, гибкость, непрерывность и удобство обучения.

Также обосновано педагогическое значение мобильных образовательных технологий в формировании у обучающихся навыков самостоятельного

обучения, развитии творческого и критического мышления, а также повышении цифровых компетенций. Показаны возможности повышения интереса и мотивации обучающихся к учебному процессу посредством использования мобильных приложений, электронных платформ и мультимедийных средств. Кроме того, раскрыта эффективность мобильных технологий в условиях дистанционного обучения, а также их роль в обеспечении интерактивного взаимодействия между преподавателем и обучающимся.

Ключевые слова: мобильное обучение, мобильные технологии, педагогические технологии, цифровое образование, информационно-коммуникационные технологии, интерактивное обучение, дистанционное обучение, электронное обучение, мультимедийные средства, инновационное образование, самостоятельное обучение, эффективность образования, современное образование.

Abstract

This article comprehensively discusses the role of mobile learning technologies in the modern education system, their pedagogical capabilities, and their importance in improving the quality of education. The study analyzes the expanding opportunities for learning through mobile devices as a result of the rapid development of information and communication technologies, as well as the role of mobile learning as an innovative pedagogical approach. The article provides detailed information about the advantages of organizing the educational process through smartphones, tablets, and other mobile devices, including interactivity, flexibility, continuity, and convenience in education.

Furthermore, the pedagogical significance of mobile learning technologies in developing students' independent learning skills, creative and critical thinking, and digital competencies is substantiated. The possibilities of increasing students' interest and motivation in learning through the use of mobile applications, electronic platforms, and multimedia tools are also highlighted. In addition, the effectiveness of mobile technologies in distance learning and their role in ensuring interactive communication between teachers and students are discussed.

Keywords: mobile learning, mobile technologies, pedagogical technologies, digital education, information and communication technologies, interactive learning, distance learning, e-learning, multimedia tools, innovative education, independent learning, educational effectiveness, modern education.

Kirish

Bugungi kunda dunyo miqyosida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi barcha sohalar qatori ta'lim tizimiga ham katta ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, mobil qurilmalar — smartfon, planshet va boshqa portativ texnologiyalar

inson hayotining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Ushbu jarayon ta'lim sohasida ham yangi imkoniyatlarni yuzaga keltirib, mobil ta'lim texnologiyalarining rivojlanishiga sabab bo'ldi.

Mobil ta'lim (Mobile Learning yoki m-learning) — bu mobil qurilmalar yordamida istalgan joyda va istalgan vaqtda ta'lim olish imkonini beruvchi zamonaviy ta'lim shaklidir. Mobil ta'lim texnologiyalari o'quvchilarga dars materiallarini tezkor o'zlashtirish, multimedia vositalaridan foydalanish va interaktiv mashg'ulotlarda qatnashish imkoniyatini yaratadi.

Zamonaviy ta'lim tizimida mobil texnologiyalardan foydalanish o'quv jarayonini yanada samarali, qulay va innovatsion shaklda tashkil etishga xizmat qiladi. Shu sababli mobil ta'lim texnologiyalarining pedagogik ahamiyatini o'rganish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Mobil ta'lim texnologiyalarining mohiyati

Mobil ta'lim texnologiyalari — bu ta'lim jarayonini mobil qurilmalar orqali tashkil etish, boshqarish va nazorat qilishga xizmat qiluvchi texnologiyalar majmuasidir. Ushbu texnologiyalar internet tarmog'i, mobil ilovalar, elektron platformalar va multimedia vositalari asosida faoliyat yuritadi.

Mobil ta'lim quyidagi imkoniyatlarni taqdim etadi:

- elektron darsliklardan foydalanish;
- video va audio darslarni ko'rish;
- onlayn test va topshiriqlarni bajarish;
- masofadan turib o'qituvchi bilan muloqot qilish;
- virtual laboratoriyalar va simulyatsiyalardan foydalanish;
- tezkor axborot almashinuvi.

Mobil ta'lim texnologiyalarining asosiy xususiyati — ta'limning mobilligi, ya'ni o'quvchi istalgan joyda va istalgan vaqtda bilim olishi mumkinligidir.

Mobil ta'lim texnologiyalarining pedagogik ahamiyati

Ta'lim jarayonining interaktivligini oshiradi. Mobil texnologiyalar yordamida darslarni interaktiv tarzda tashkil etish mumkin. Turli mobil ilovalar, test tizimlari, elektron platformalar va multimedia vositalari o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Video, animatsiya va virtual tajribalar orqali mavzularni tushuntirish o'quv materialining oson o'zlashtirilishiga yordam beradi.

Interaktiv ta'lim jarayoni o'quvchilarni faollikka undaydi hamda ular o'rtasida mustaqil fikrlash va muammoli vaziyatlarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Mustaqil ta'lim olish imkoniyatini yaratadi.

Mobil ta'lim texnologiyalari o'quvchilarning mustaqil ta'lim olishiga katta yordam beradi. O'quvchi darsdan tashqari vaqtda ham mobil qurilma orqali o'quv

materiallarini o‘rganishi, topshiriqlarni bajarishi va qo‘shimcha ma’lumotlar bilan tanishishi mumkin.

Bu esa quyidagi ko‘nikmalarni rivojlantiradi:

- mustaqil ishlash;
- vaqtni to‘g‘ri taqsimlash;
- o‘z ustida ishlash;
- axborotni izlash va tahlil qilish.

Natijada o‘quvchilarning bilim olishga bo‘lgan mas’uliyati va qiziqishi ortadi.

Individual yondashuvni ta’minlaydi

Har bir o‘quvchining bilim darajasi va qobiliyati turlicha bo‘ladi. Mobil ta’lim texnologiyalari yordamida individual ta’lim trayektoriyasini yaratish mumkin.

O‘quvchi o‘zining qiziqishi va ehtiyojiga mos o‘quv materiallarini tanlab o‘rganadi.

Masalan, ayrim mobil ilovalar o‘quvchining bilim darajasini aniqlab, unga mos topshiriqlarni tavsiya qiladi. Bu esa ta’lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Masofaviy ta’lim samaradorligini oshiradi

Mobil ta’lim texnologiyalari masofaviy ta’limning asosiy vositalaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, pandemiya davrida mobil qurilmalar orqali tashkil etilgan onlayn darslar ta’limning uzluksizligini ta’minlashda muhim rol o‘ynadi.

Mobil platformalar yordamida:

- videokonferensiyalar tashkil etiladi;
- topshiriqlar yuboriladi;
- elektron baholash amalga oshiriladi;
- o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasida tezkor aloqa o‘rnatiladi.

Bu esa ta’lim jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Raqamli kompetensiyalarni rivojlantiradi

Mobil ta’lim texnologiyalaridan foydalanish natijasida o‘quvchilarda raqamli kompetensiyalar shakllanadi. Ular internet resurslari bilan ishlash, elektron ma’lumotlarni izlash, mobil ilovalardan foydalanish va raqamli muloqot olib borish ko‘nikmalariga ega bo‘ladilar.

Mobil ta’lim bilan bog‘liq pedagogik muammolar qanday?

Yangi texnologiyalarga murojaat qilishning maqsadi an’anaviy usullardan ko‘ra yaxshiroq o‘rganishga yordam beradigan va mustahkamroq bo‘lgan pedagogikani topishdir. Murakkab g‘oyalar yoki yuqori darajadagi ko‘nikmalarni o‘zlashtirish uchun nima talab qilinishini tushunishga harakat qilib, biz o‘quvchilar mo‘ljallangan ta’lim natijalariga erishish uchun bajarishi kerak bo‘lgan kognitiv faoliyatni boshlashi mumkin bo‘lgan pedagogikani loyihalashimiz mumkin.

Tuzilish shakliga ko‘ra “o‘qituvchi” va “talaba” o‘rtasidagi dialogik jarayonni ikki darajada belgilaydi: nazariya, tushunchalar, tavsiflarni qurishga e’tibor qaratiladigan

diskursiv daraja va empirik daraja, bu erda asosiy e'tibor amaliyot, faoliyat hisoblanadi. Ikkala daraja ham interaktivdir, ammo diskursiv darajada o'zaro ta'sir kommunikativ shaklga ega bo'ladi - o'qituvchi tasvirlaydi: ya'ni o'qituvchi nimani "ramka" qilish kerakligini hal qiladi, talaba savollar beradi, o'qituvchi aniqlaydi, talaba o'z g'oyasini yoki tushunchani ifodalaydi. Bahs-monozara darajadagi o'zaro ta'sir o'z tajribalarini aks ettiruvchi o'rganishdan foyda keltiradi. Xuddi shu tarzda, o'qituvchi o'quvchilarning ehtiyojlariga moslashtirilgan bo'lsa, mos o'quv muhitini yaratadi va ularning o'quvchilarning yutuqlari haqida o'ylashdan foyda oladi.

O'quvchilarning bilimini o'rganishning bir qator xulosalariga asoslanib, agar o'rganish natijasi tushunish yoki o'zlashtirish bo'lsa, o'qitish usullari o'quvchini bu turli xil bilish faoliyatining barchasini o'tkazishga undashi kerak deb talqin qilish mumkin. Shu ma'noda, u o'quv jarayonini loyihalash uchun asos bo'la olishi kerak.

- Talabalar nazariya haqida fikr yuritishga qiziqishi mumkin, agar ular topshiriqning maqsadiga erishish uchun atrof-muhitda harakat qilish uchun foydalanishlari kerak bo'lsa;

- Harakatlarini takrorlash uchun motivatsiyasi yuqori bo'ladi, agar ularning harakati haqida fikr ichki bo'lsa, ya'ni: harakatingiz natijasini shunday ko'rsatingki, uni qanday yaxshilash kerakligi aniq bo'lsin;

- Agar ular o'qituvchiga o'z g'oyasining ba'zi bir versiyasini diskursiv darajada taqdim etishlari talab etilsa, ular ushbu tajriba haqida fikr yuritishga ko'proq rag'batlantiriladi - bu intizomga qarab an'anaviy ravishda insho, hisobot yoki model bo'ladi.

Xuddi shunday, tengdoshlar o'rtasidagi hamkorlik uchun ham shunday deyiladi

- o'quvchilar o'z natijalarini tengdoshlari bilan baham ko'ra olsalar, o'z amaliyotlarini yaxshilashga undaydilar;

- va agar ular o'z tajribalarini tengdoshlari bilan muhokama qilishda o'z tajribalarini aks ettira olsalar, o'z amaliyotlarini yaxshilashga va kontseptual tushunchalarini chuqurlashtirishga undaydilar.

Bugungi raqamli jamiyatda bunday kompetensiyalar muhim ahamiyat kasb etadi va yoshlarni zamonaviy kasblarga tayyorlashda katta rol o'ynaydi.

Mobil ta'lim texnologiyalarining afzalliklari

Mobil ta'lim texnologiyalarining asosiy afzalliklari quyidagilardan iborat:

Qulaylik — istalgan joyda ta'lim olish imkoniyati mavjud.

Moslashuvchanlik — o'quvchi o'ziga qulay vaqtda bilim oladi.

Tezkorlik — kerakli ma'lumotlarni tez topish mumkin.

Interaktivlik — multimedia vositalari orqali samarali o'qitish amalga oshiriladi.

Tejamkorlik — vaqt va mablag'ni tejaydi.

Ta'lim sifati oshadi — zamonaviy vositalar orqali bilim samaradorligi ortadi.

Mobil ta'lim texnologiyalaridan foydalanishdagi muammolar.

Mobil ta'lim texnologiyalarining ko'plab afzalliklari bilan birga ayrim kamchiliklari ham mavjud:

- internet tarmog'ining sust ishlashi;
- ayrim hududlarda texnik imkoniyatlarning cheklanganligi;
- barcha o'quvchilarda zamonaviy mobil qurilmalar mavjud emasligi;
- mobil qurilmalardan noto'g'ri foydalanish xavfi;
- pedagoglarning AKT bo'yicha malakasining yetarli emasligi.

Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun ta'lim muassasalarida texnik bazani mustahkamlash, o'qituvchilarning raqamli kompetensiyalarini oshirish va mobil ta'lim platformalarini takomillashtirish zarur.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, mobil ta'lim texnologiyalari zamonaviy ta'lim tizimining muhim tarkibiy qismiga aylanib bormoqda. Ular ta'limning interaktivligini oshirish, o'quvchilarning mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini rivojlantirish, individual yondashuvni ta'minlash va raqamli kompetensiyalarni shakllantirishda katta pedagogik ahamiyatga ega.

Mobil texnologiyalar yordamida tashkil etilgan ta'lim jarayoni o'quvchilar uchun yanada qulay, samarali va innovatsion muhit yaratadi. Kelgusida mobil ta'lim texnologiyalaridan samarali foydalanish orqali ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqish mumkin.

Mobil ta'lim texnologiyalari zamonaviy ta'lim tizimini rivojlantirishda muhim pedagogik vosita sifatida namoyon bo'lmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal taraqqiy etishi natijasida mobil qurilmalar ta'lim jarayonining ajralmas qismiga aylanib, o'quvchilarga istalgan vaqt va joyda bilim olish imkoniyatini yaratmoqda. Bu esa ta'limning qulayligi, uzluksizligi va samaradorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Mobil ta'lim texnologiyalari o'quvchilarning mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va axborotni tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. Shuningdek, mobil ilovalar va elektron platformalardan foydalanish o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishi hamda motivatsiyasini oshirib, interaktiv ta'lim muhitini shakllantiradi. Individual yondashuvni ta'minlash, masofaviy ta'limni samarali tashkil etish va raqamli kompetensiyalarni rivojlantirishda ham mobil ta'lim texnologiyalarining o'rni beqiyosdir.

Shu bilan birga, mobil ta'lim texnologiyalarini ta'lim tizimiga keng joriy etishda ayrim muammolar ham mavjudligi aniqlandi. Jumladan, texnik infratuzilmaning yetarli emasligi, internet tarmog'i bilan bog'liq cheklovlar hamda pedagoglarning AKT bo'yicha malakasini oshirish zarurati dolzarb masalalardan hisoblanadi. Ushbu

muammolarni bartaraf etish orqali mobil ta'lim texnologiyalaridan yanada samarali foydalanish imkoniyati yaratiladi.

Demak, mobil ta'lim texnologiyalari kelajak ta'limining muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, ularni pedagogik jarayonga samarali integratsiya qilish ta'lim sifatini oshirish, innovatsion ta'lim muhitini yaratish va raqobatbardosh kadrlarni tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1.Tolipov O'., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: Fan, 2017.

2.Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.

3.Ishmuhamedov R., Abduqodirov A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent, 2018.

4.Polat E.S. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования. – Москва, 2021.

5.UNESCO. Mobile Learning for Teachers and Students. – Paris, 2021.

6.Ally M. Mobile Learning: Transforming the Delivery of Education and Training. – Canada, 2018.